

Már lassan két hónapja, hogy Budapest az Ideiglenes Nemzetgyűlés tagjává választott, s az újságokban és táviratilag hazahívtak, de – noha én a BBC-ben, a sajtóban és nyilatkozatok útján válaszoltam – erről semmiféle hivatalos megerősítést nem kaptam, pedig enélkül nem tudom megtenni az Angliában szükséges lépéseket a kiutazási engedély megszerzéséhez.

Engedje meg, hogy gratuláljak Önnek miniszterelnökké történt kinevezése alkalmából. Ez a hír magánemberként és politikai szempontból is örömmel töltött el. Az Ön kinevezésében annak zálogát látom, hogy Csehszlovákia valóban haladó országgá válik, és végrehajtja azokat a reformokat, amelyek egy modern demokrácia létrehozásához szükségesek. Azt is remélem, hogy Ön – bölcsessége által – megtalálja az eszközöket az oly veszélyes és országaink közeledésére hátrányos ultranacionalizmus lecsillapítására. A haladás szempontjából az a fontos, hogy mi megértsük egymást. Szovjet-Oroszországgal való együttműködésünk akkor lesz valóban hatékony, ha a szomszédos országok közötti ellentétek megszűnnek. A Csehszlovákia és Magyarország közötti perlekedés gyengítené a Szovjet-Oroszország barátainak a jövő, valamint az országaink és Oroszország közötti harmónia szempontjából oly fontos tömbjét, hiszen ebből a szomszédos országok közötti párviadalból a reakció húzna hasznot.

Soha nem fogom elfelejteni, amikor 1941-ben, elutazása előtt a Piccadilly Circusön azt mondta nekem, megszorítva kezem: „Meg fogja látni, az oroszok nemcsak tartani fogják magukat, hanem meg is verik majd a németeket, és mi mindketten diadalmasan térhetünk haza.” „Milyen optimista ez a derék Fierlinger” – gondoltam én akkor. De mégis Önnek lett igaza. Az egyetlen embernek, aki akkor bízott a Vörös Hadseregben. Minden alkalommal, ahányszor elhaladok a Piccadilly árkádjai alatt, Önre gondolok.

Őszinte és szívélyes barátsággal

Károlyi

Mellékelve: 1 levél¹

Kérem, adja át jókívánságaimat Ripkának, Masaryknak és Clementisnek. Clementis legutóbbi üzenete nagyon megnyugtató volt számomra.

¹ Lásd e kötet 90. és 147. levelét.

89. KÁROLYI MIHÁLY HATVANY LAJOSHOZ

(London, 1945. június 14.)

Kedves Loli és Laci,

Csak meg akarom köszönni kedvességüket és gondosságukat, amellyel engem ittlétük alatt körülvettek. Tudom, hogy sok fáradtságot okoztam. A sok rohanás után jólesett az éjféle meleg csokoládé és a napi események megtárgyalása. Azóta kétszer is voltam Midhurstban. Szombaton újra lemegek.

Katust az operáció nagyon elővette. Igen fájdalmas volt. Csak pár hét múlva látjuk majd, hogy milyen eredménnyel járt. Ettől függ egész jövőm. A kérdés az, hogy a beavatkozás révén sikerült-e a kavernát komprimálni.

Hazulról még mind a mai napig nem kaptam hírt. Az amerikai lapokból látom, hogy Vámbéry és Bartók hasonlóképpen még mindig várnak. Bölöni is nálam érdeklődik. Hogy ennek mi az oka, nem tudom, mégis az általános zavaros helyzetnek tulajdonítom. Az oroszok a Tito és a lengyel dologban is megegyezésre jutottak, vagyis az extrém nacionalista tendenciákat erélyesen visszaszorították. Bizonyára a cseh-magyar ügyben

is be fog ez következni, mert hiszen az oroszoknak nem lehet érdeke az, hogy az általuk befolyásolt kis nemzetek egymás közötti harcát kiélezzék. Az is meglehet, hogy nem akarják, hogy a csehszlovák nacionalista hullám idején menjek haza. Ez ugyan nem okos, mert senki sem tudná rajtam kívül ezeket az ellentéteket kisimítani. A Harc részleteiben leköszölte remek beszédedet, és az Ember teljes egészében fogja hozni.

Nagy Vince a Kis Újság (kiszagdapárt lapja) április 17-i vezércikkében hosszan és melegen ír rólam.

Más érdekes hírem nincs.

Melegen üdvözöl őszinte barátod

Holnap írok szeretettel

Károlyi

Havas

PIL 704. f. 129. ó. e. (másolat)

90. KÁROLYI MIHÁLY RÁKOSI MÁTYÁSHOZ

(London, 1945. június 15.)

Mon cher Rákosi,

pour commencer je veux exprimer ma très grande joie de vous savoir de nouveau en Hongrie. Pas en prison, mais en liberté. Vous qui avez souffert pendant quinze années dans les oubliettes, vous êtes le plus apte de prendre une partie active et dirigeante dans les affaires de notre pauvre pays. Pendant ces quinze ans et même pendant vingt-cinq années la Hongrie était une prison. Les hommes n'étaient pas libres. Ils étaient infectés et rongés par le poison du régime Horthy. Par suite les hongrois sont très mal préparés pour la démocratie. Il faudra pas mal de temps pour que les idées nouvelles puissent pénétrer dans les masses inertes. Et si cela pourra se faire ce sera grâce à l'Armée Rouge, car sans elle et sans l'influence de la Russie la Hongrie n'aurait pas pu se libérer du régime féodal qui a écrasé tout effort social.

C'était avec grande joie et satisfaction que j'ai appris que la ville de Budapest m'a élu comme membre de l'Assemblée Provisoire. Cette nouvelle m' a rajeuni et il me semble que mes 70 années pesent bien moins sur moi. Le régime actuel semble réaliser toutes mes idées pour lesquelles j'ai lutté si longtemps. Réforme agraire, réforme sociale, rapprochement avec les pays limitrophes et amitié sincère avec la Russie Soviétique et élimination de *uri osztály* qui était de tout temps réactionnaire et fasciste. Tout ceci était mon programme. Je ne sens aucune aigreur par le fait que ce programme est en train de se réaliser sans ma participation. Pourtant si le pays croit que je peux être utile, je dirai toujours: présent.

D'ici je ne peux juger au point de vue économique la réforme agraire, mais le fait qu'elle est dirigée contre les hobereaux me suffit pour le moment. Et en général je vois que l'esprit du nouveau régime est sain.

Je vous adresse ces lignes pour vous demander des renseignements sur mon retour et celui de mes amis (Bözlöni, Vámbéry) qui ont été élu en même temps. Depuis deux mois je suis sans nouvelles qui est d'autant plus incompréhensible que je lis dans les journaux de Budapest l'annonce de mon retour pour le 1er Mai! Je peux bien m'imaginer les difficultés que vous rencontrez à chaque pas. Unir la nation, c'est une belle tâche, mais collaborer avec les „collaborateurs” est non seulement difficile, mais dangereux. A quel point on peut et on peut pas travailler avec les réactionnaires d'hier,